Het vermeerderen van vogels in gemeenteparken en bossen van Haarlem en Heemstede

door L. VAN 'T SANT, Haarlem.

Beide gemeenten stelden mij in 1947 in staat, om de vogelstand op te voeren. In de strenge winter van begin 1947 werden brood en aardappelen dagelijks gestrooid door toezichthoudend personeel en vogelliefhebbers. Dit gebeurde zowel boven op de hardbevroren dikke sneeuwlaag als op enkele schoongekrabde plekken in de Haarl. Hout en het wandelbos Groenendaal van de gemeente Heemstede. In de eerste plaats profiteerden hiervan de honderden wilde eenden, maar ook bonte kraai, zwarte kraai, gaai, mus en mezen, terwijl van de zoogdieren de eekhoorns er op gezien werden. Vooral de wilde eenden, honderden in getal, vormden een vreemd fraai schouwspel, zoals ze daar kwamen aanvliegen, aten of sliepen, want vooral tegen de schemering kwamen er meer (tot 1600 stuks), die overdag naar het toen zeldzame open water van de Oranjekom in de Amsterdamse duinwaterleiding konden vliegen. Ook in Velserend, het park in Velsen, kwamen ze overnachten en op de grote aantallen waren de paar, die op deze overnachtingsplekken dood bleven, niet veel. Andere soorten eenden werden hier niet gezien op een enkele verwilderde tamme na.

In de herfst, winter en lente werden nestkastjes opgehangen voor de in holen broedende vogels en de oude nestkastjes van voor de oorlog hersteld. Gedeeltelijk hebben deze de vogels in de koude tijd nog aan een beschutte slaapplaats geholpen, terwijl in lente en zomer elk kastje enkele malen gecontroleerd werd, waarvan hieronder de resultaten vermeld worden.

	HAARLEM		HEEMSTEDE	
	legsels	uitgevl. jongen	legsels	uitgevl. jongen
Koolmees	26	144	36	193
Pimpelmees	8	30	8	43
Spreeuw	2	6		
Roodstaartje			8	28
Holenduif			4	4
Kauw			1	0
	36	180	57	270

Hierbij vallen enkele opmerkingen te maken:

1. Door de strenge winter begonnen de mezen de broedtijd met een uitgedund aantal en de meeste begonnen te laat om nog een tweede broedsel te kunnen maken.

2. Het onbevrucht zijn van eieren kwam meer voor dan normaal.

3. Door de grote overvloed van de kleine groene onbehaarde rupsjes van de wintervlinder (op eik, beuk en linde), vooral in Heemstede, was het grootbrengen van de jongen een kleinigheid. In de loop van de zomer was van de door deze rupsen veroorzaakte bladbeschadiging bijna niets meer te zien door de vorming van jong blad en door het goede werk van de mezen, roodstaartjes en troepen spreeuwen, voor wie dit een ideaal voedsel was, dat toen ook door de 266 jongen opgegeten werd.

4. Tijdens de rupsenplaag werd het aantal vogels in Groenendaal met zijn 53 H.A. op 600 à 1000 geschat.

5. Alleen de holbewoners komen in een nestkastje broeden. Het aantal soorten broedvogels aan wel- en niet-holbewoners bedroeg in Haarlem en Heemstede resp.: 24 of 25 en 33. Heemstede met zijn veel meer gevarieerd en groter bos heeft bijv. braamsluiper, ransuil en torenvalk als broedvogels.

6. Van de 10 soorten zoogdieren in Groenendaal (Heemstede) wordt de eekhoorn door het publiek wel erg aardig gevonden, maar hij is een verschrikkelijke rover van eieren en jonge vogels. Daarom werd voor de mezenkastjes geen grotere vliegopening genomen, dan een doorsnede van 32 mm, waar hij niet door kan. In Haarlem maakten eekhoorns hun nesten in alle grote kasten met 100 mm vliegopening, bedoeld voor steenuil en holenduif. In Heemstede hingen 3 van zulke kasten, waarin verstoord werden een nest van holenduif, roodstaartje en kauw, maar waaruit toch ook nog de jongen van 3 holenduiven goed uitvlogen. In Haarlem werd een broedsel van koolmees leeggedronken, omdat door de wind het deksel van een nestkastje openwoei.

7. Aangezien kool- en pimpelmezen een nestkastje, dat telkens na elk broedsel gereinigd wordt, prefereren boven een vuil en vochtig boomhol, vooral, als de opening zo groot is, dat een eekhoorn er door kan, behoeven wij in het gebiedje van een mees maar een nestkastje op te hangen, of ze vinden en betrekken de woning! En houden voor henzelf en hun jongen opruiming onder schadelijke rupsjes.

8. Een drietal vliegende zoogdierensoorten maakte ook gebruik van de nestkastjes, n.l. dwerg-, rosse- en grootoorvleermuis. Verder kroop de aardige bosmuis er wel in, als een kastje gehangen werd in een met klimop begroeide boom, met behulp waarvan hij blijkbaar veiliger en gemakkelijker naar boven klom.

Haarlem, September 1947.

Willen de afd. besturen omgaand de kalenders afrekenen met den Heer H. Kleyn, Churchill-laan 83 II, Amsterdam Z. Bij voorbaat dank!